

The RiffRaff¹

Multitudes of the Exodus, 15th century Machzor, MS 5686, ff. 60v-61r. British Library

OED Definition

- **Disreputable or undesirable people.**
'I saw the sort of riff-raff that had been invited'
Origin

¹ Robert Alter, although translating “motley throng” in the main text (and thus ignoring the sound-effect of the doubling), accepts the reduplicative interpretation in his gloss, explaining that such reduplication is “a Hebrew formation for pejoratives.” He further notes in parentheses that “The English “riffraff” comes close.”^[11] Everett Fox also uses the word “riffraff” in his commentary, to highlight the reduplicative aspect of the term, which works for both *'erev rav/’aravrav* and *’asafsuf*, and ties them together

Late 15th century (as riff and raff): from Old French rif et raf ‘one and all, every bit’, of Germanic origin.

The ‘*Erev Rav* and the ‘*Asafsuf*

Reading ‘*erev rav* as reduplicative strengthens the traditional argument that this group is the same one that is referenced in our parsha.

במדבר י"ד: וְהִאֲסַפְסַף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הַתְּאוֹוֹת תֵּאָנֹה וַיָּשׁוּבוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשֵׂר. "א"ה זְכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם הַנֶּזֶם...

Num 11:4

The ‘*asafsuf* in their midst felt a gluttonous craving; and then the Israelites wept and said, “If only we had meat to eat! ^{11:5} We remember the fish that we used to eat free in Egypt...”

The story tells of how the Israelites, spurred on by an obscure group called the ‘*asafsuf*, complain about the lack of meat, which leads to God bringing quail, and eventually to the deaths of many of the complainants. The term ‘*asafsuf* is reduplicative; it comes from the root א.ס.א, meaning “gather.” The impulse to equate ‘*asafsuf* with ‘*erev rav* is easy to understand, as these are the only references in the Torah to a group of outsiders accompanying the Israelites in the wilderness.

The difficulty with linking the two terms ‘*erev rav*/‘*aravrav* and ‘*asafsuf* is that each appears only once in the Bible, hence it is a case of using one obscure term to interpret another, assuming from context that they refer to the same thing. In fact, even if the term ‘*erev rav* is reduplicative, this does not prove that the two groups are one and the same, though it is suggestive.^[7]

The identification of the two groups with each other goes back to the Second Temple period, since the Greek LXX translation renders both ‘*erev* and ‘*asafsuf* with the term ἐπίμικτος (*epimiktos*), “mixed crowd.”

Similarly, traditional commentators such as Midrash Tanchuma (Buber ed., Num 11:16), Midrash Aggada (Buber ed., Num 11:4), Numbers Rabbah (15:24) and Abraham ibn Ezra (Exod 12:38) all connect the two groups.

All of these traditional commentators (as well as LXX) follow the MT in understanding the word *rav* as a separate term, meaning “many.”

וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַאֲנֶה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר׃

The **riffraff** in their midst felt a gluttonous craving; and then the Israelites wept and said, "If only we had meat to eat!

Num 11:4

RASHI

פירש רש"י ז"ל על העריות וכו'. וענין שהקשה לדבר למה הרעות וכו' ואם ככה את עושה לי וכו' ואל 'אראה ברעתי. ודבריו שש מאות אלף רגלי וכו' ואתה אמרת וכו'.

Rashi comments z'l "on account of the family affairs..." And the notion that [Moshe] spoke strongly "Why have You dealt ill with Your servant... If You would deal thus with me, kill me rather, I beg You, and let me see no more of my wretchedness!"

<p>But the multitude: Heb. וְהָאֶסְפָּסָף, lit., the gathering. These were the mixed multitude, which had attached themselves to Israel when they left Egypt (see Exod. 12:36). - [Sifrei Beha'alothecha 1:42:4, Midrash Aggadah]</p> <p>[The children of Israel] once again...: The children of Israel also wept again together with them. — [Midrash Aggadah]</p> <p>Who will feed us meat?: Did they not have meat? Does it not say, "Also a great mixed multitude went up with them, and flocks and cattle" (Exod. 12:38)? You might argue that they had already eaten them. But when they were about to enter the Land, is it not written that, "the children of Reuben had much cattle" (Num. 32:1)? The answer is that they were seeking a pretext. — [Sifrei Beha'alothecha 1:42:4]</p>	<p>וְהָאֶסְפָּסָף: אלו ערב רב שנאספו אליהם בצאתם ממצרים:</p> <p>וַיִּשְׁבּוּ: גם בני ישראל ויבכו עמהם:</p> <p>מי יאכלנו בשר: וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו'. ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו', אלא שמבקשים עליה:</p>
--	--

Rashi Num 21:5

5 The people spoke against God and against Moses, "Why have you brought us up out of Egypt to die in this desert, for there is no bread and no water, and we are disgusted with this rotten bread."

ה וַיִּדְבַר הָעָם בְּאַלְהֵימ׃ וּבְמֹשֶׁה לָמָּה הֶעָלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַלֶּחֶם הַקָּלָקָל׃

<p>against God and against Moses: They equated the servant with his Master. — [Midrash Tanchuma Chukkath 19, Num. Rabbah 19:21]</p> <p>Why have you brought us up: Both of them [were considered] equal.</p> <p>and we are disgusted: Heb. וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה. This too denotes intolerance and loathing.</p> <p>with this rotten bread: Since the manna was absorbed into their limbs [and not excreted from their bowels], they called it rotten (Mizrachi , or cursed , according to Gur Aryeh.) They said, "This manna will eventually swell up in our stomachs." Is there any mortal who ingests but does not excrete?-[Yoma 75b, see Rashi there]</p>	<p>בא-להים ובמשה: השוו עבד לקונו:</p> <p>למה העליתנו: שניהם שווים:</p> <p>ונפשנו קצה: אף זה לשון קצור נפש ומאוס:</p> <p>בלחם הקלוקל: לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל. אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו, כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא:</p>
---	---

Gittin 56b : the gnat

אמאי קרי לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה

The Gemara interjects: **Why is it called a lowly creature?** It is called this **because it has an entrance** for taking in food, **but it does not have an exit** for excretion.

Yoma 75

ועתה נפשנו יבשה אין כל אמרו עתיד מן זה שתיפח במעיהם כלום יש ילוד אשה (במדבר יא, ו) שמכניס ואינו מוציא

Furthermore, with regard to the **manna**, the verse states Israel's complaint:

וְעֵתָה נַפְשֵׁנוּ יִבֶּשֶׁה, אֵין כָּל-- 6 but now our soul is dried away; there is nothing at all; we
בְּלִתִּי, אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ. have nought save this manna to look to.'--

“But now our soul is dry, there is nothing at all; we have nothing beside this manna to look to”
(Numbers 11:6).

They said: This manna will eventually swell in our stomachs and kill us; is there anyone born of a woman who ingests food but does not expel waste? This supports the Gemara's claim that the manna did not create waste.

וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להם אל תקרי אבירים אלא איברים דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך בדברים שבאין להם ממדינת הים

When these words were said before Rabbi Yishmael, he said to them: Do not read it as *abirim*. Rather, read it as *eivarim*, limbs. The manna was something that was absorbed by 248 limbs. But, how do I establish “And you shall have a spade among your weapons”? From the food items that came to them from overseas lands.

Rabbi Yishmael disagrees with Rabbi Elazar ben Perata with regard to the effect the manna had on the digestion of other foods.

Sifre Bamidbar 84

ועתה נפשינו יבשה אין כל. אמרו: עתיד לתפח בתוך כריסינו להרגנו! יש לך ילוד אשה שאין מוציא ויתד תהיה לך על אזניך? אמר להם (דברים כג) מה שאוכל? אמרו לו לר' שמעון: ומה אתה מקיים מה שתגרי אומות העולם מוכרים להם – יוצא מהם, אבל המן – אין יוצא מהם לעולם. שנאמר לחם אבירים אכל איש. במובלע באבירים. אין כל בלתי אל המן עינינו. את סבור כל מה (תהלים עח) שאמר זה אמר זה, אלא מה שלא אמר זה לא אמר זה: ישראל אומרים "בלתי אל המן עינינו", (והמקום מפיס את כל באי העולם ואומר להם: בואו וראו על מה אלו מתרעמים עלי! והמן כזרע גד ויכר (בראשית ל"ח:כ"ו) וזהב הארץ הוא טוב שם הבדולח.

וְעֵתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה, אֵין כָּל-- | 6 but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'--
בְּלִתִּי, אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ.

Bamidbar 11:6

"And now, our souls are dry. There is nothing": R. Shimon said: They said: It (the manna) will burst our bowels.

Can a mortal ingest and not expel! They said to R. Shimon: And how do you explain

יָד וְיִתְדַ תְּהִיָּה לָךְ, עַל-אֲזָנֶךָ; | 14 And thou shalt have a paddle among thy weapons; and it shall be, when thou sittest down abroad, thou shalt dig therewith, and shalt turn back and cover that which cometh from thee.
וְהִיָּה, בְּשִׁבְתֶּךָ חוּץ, וְחִפְרָתָהּ בָּהּ, וְשָׁבַתְּ וְכִסִּיתָ אֶת-צִאֲתֶךָ.

Devarim 23:14

"And you shall have a spade along with your other implements" (to cover your excrement)?

He answered: What the Canaanite merchants sold them they expelled, but the manna, never. As it is written

כֹּה לָחֶם אַבִּירִים, אָכַל אִישׁ; | 25 Man did eat the bread of the mighty; He sent them provisions to the full.
שָׁלַח לָהֶם לֶשֶׁבַע. צִדָּה

Psalms 78:25

"Man ate the bread of abirim" — (bread) which was absorbed in the eivarim (the limbs).

"Only to the manna is our eyes. (7) The manna was (round) like coriander seed, and it looked like crystal." You think that he who said this ("Only to the manna, etc.") said that ("The manna was round, etc.") This is not so. Israel said "Only to the manna is our eyes," and the L-rd "pacified" all future generations and said to them:

Come and see what they are grumbling to Me about — "The manna was like coriander seed — it looked like crystal!" viz. ([Bereshit 2:12](#)) "And the gold of that land is good. There is the crystal and the onyx stone."

The Magicians: The Zohar's Mystical Reading

The Zohar, which blames many evils on the intermixing of Israelites with the 'erev rav, argues that the term cannot refer to a mass of peoples who joined the Israelites but instead refers to a specific shift of Egyptian magicians who worked from midday to early afternoon דהיינו ערב רב, "which is called 'the great evening' (erev ravrava)." These magicians have a change of heart :

דבעו למיקם לקבל פליאן דקודשא בריך הוא, כיון דחמו נסין ופליאן דעבד משה במצרים אהדרו לגבי משה, א"ל קודשא בריך הוא למשה לא תקבל לון, אמר משה מאריה דעלמא כיון דחמו גבורתא דילך בעאן לאתגיירא, יחמון גבורתך בכל יומא וינדעון דלית אלהא בר מנך, וקבל לון משה

They tried [at first] to stand against the Holy One's wonders. Once they saw the miracles and wonders that Moses performed in Egypt, they turned to join Moses. The Holy One said to Moses: "Don't accept them." Moses said: "Master of the world, now that they have seen your power, they wish to convert. They will see your power manifest daily and they will know that there is no God but you." And Moses accepted them.

Zohar II:191a

Pri Ha'aretz Behaalotcha

והענין הוא על דרך אמרם ז"ל באבות בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת וכו', הנה ידוע ששים ריבוא נשמות ישראל, כמו כן אותיות התורה כידוע שאורייתא וקב"ה וישראל כולא חד, וישראל הן גופי התורה, וידוע באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא שהן אותיות, ואין לך דבר בעולם בלתי אותיות המחיי' אותו שהם מאמרו של הקב"ה ואם האותיות הם בהעלם ואינם ניכרים, הנה האדם המדבר קודם שמדבר דבר מה הרי הדיבור והאותיות הם בכח ואינם ניכרים, כללא דמילתא שחיות כל דבר הם האותיות שבתוכו. ואם האדם חוטא ח"ו מכניס האותיות שהם החיות ברע ונותן כח ברע הגם שאינו נראה בעיני בשר האמת ידוע, ולכן נותן וידוי דברים באומרו חטאתי במרירות לב מחמת יראת ה' ושותף אהבת ה', הרי מוציא אותיות המחיה מן הרע ונשאר הרע בלתי חיות וממילא בטל.

*This idea is in accordance with the saying of the Sages z'l in Ethics of our Fathers, "Each day a heavenly voice emerges from mount Horeb and declares..." For it is known that there are six hundred thousand souls in Israel, accordingly the same [number of] letters in the Torah; as is known the Torah, The Holy One, and Israel are all one, and Israel is the body of/for the Torah, and it is known that through the Torah The Holy One created the world which is letters. And there can be nothing in the world without the letters which bring life to it for they are the speech of The Holy One and if the letters disappeared and weren't perceptible, the speaker prior to his speaking what can be said of his speech(?) - that the letters are in potential and not perceptible - it is a general principle is that the **life force** of each thing are the letters within it.*

And if a man sins God Forbid, the letters which are the life-force enter Evil and give power to Evil, and also it doesn't appear in the eyes of the flesh that the truth is known. And thus he gives a confession of [these] things in saying 'I sinned' with bitterness of heart on account of his Awe of God combined with Love of God. And through this the letters which were providing life-force to Evil leave and the Evil is left without the life-force and is consequently nullified.

והנה אם היה האדם זוכר ומשגיח בשעת לימוד התורה, איך הוא מדבר אותיות התורה שבהם נברא העולם והוא בעצמו היה מתדבק בדברי אותיותיו אל שרשו אותיות התורה שנתנה בזה העולם בקולות וברקים, למען תהיה יראת ה' על פניו לבלתי יחטא כמבואר בפ'. וממילא היה היראה והפחד נופל עליו ובקולות וברקים עליו יופיע שלא יחטא ח"ו, כי איך הוא האפשרות הענין לחטוא בהנה. וזהו ענין בת קול שיוצא וכו' הם אותיות התורה שבכל אדם הוא מזכיר ומכריז אותו בכל יום. ומי שאינו שומע בת קול דהיינו שאינו מכריז אוי לו מעלבונה של תורה שבתוכו וזהו כל מי שאינו עוסק בתורה פירוש שאינו רושם בתורה נקרא נזוף והוא ענין הנזיפה באדם שמשנתנה פניו אזל סומקא וכו'.

And so a person [must] remember [this] and take care during his learning the Torah how he speaks the letters of the Torah, for with them was the world created, and by himself attach the letters to their root letters in the Torah, which was given like this to the world through 'thunder and lightening' in order that 'the fear of God should be upon you and you will be without sin', as explained.

In any case, if 'awe' and 'fear' befall a person in 'thunder and lightening', its seems apparent that he would not sing, God forbid. For how could there be the possibility of sin with all that.

And this is the idea of the 'heavenly voice which goes forth', they are the letter of the Torah inside every person who recalls and declares them daily. And he who doesn't not hear the heavenly voice [and for whom] it is as if he did not declare, 'woe unto him...for insulting the Torah' which is inside of him. And this is the meaning of 'for anyone who does not involve himself in the Torah' meaning - who is not inscribed in the Torah, "he is called "rebuked"; for this is the idea of rebuke for a person which changes his 'face to redness'

אמרו רז"ל שכל נפשות ישראל עד משיח כולם עמדו בסיני וקבלו את התורה שהם האותיות אל שרשם המזכירים אותם אל דמי לכם. והנ ידוע כי משה היה הדעת של כל ישראל שהם ששים רבוא נשמות. והנה המן היה בזכות משה להחיות את ישראל בלחם מן השמים שהוא רוחני טעם לבד, כל

מה שירצו לטעום, שהוא החיות לבד בלי שום גשם מפני שמשה היה פרוש מן האשה שהוא הגשמיות, כן היתה השפעת מזונו לכל ישראל, וזהו לא נתנה תורה כי אם לאוכלי המן, שהוא החיות שהם אותיות מה שאין כן באכילה גשמיות שהוא נרגן מפריד אלוף. כמו שהזהיר לאכול לב של בהמה מפני היות נפש בהמה תלוי בה. והנה ישראל שאכלו מן, פסקה זוהמתן ולא נתהוו ונתקשרו לשום תאוה ואהבה גשמיות בלתי לה' לבדו.

Our Rabbis of holy memory said that all the souls of Israel until Moshiach stood at Sinai and received the Torah, which are the letters of their roots whose 'remembrancers take no rest'.

It is known that Moshe is the Knowledge of all of Israel who are the six hundred thousand souls. And the Manna was on account of Moshe's merit in order to enliven Israel with bread from Heaven which since it was spiritually flavored, any desired taste, which is the life-force itself without any rain because Moshe was separated from his wife which is the aspect of physicality, so thus Israel was provided sustenance - and this is 'the Torah wasn't given except to those who ate Manna' for it is the life-force which are the letters which is not the case in regards to physical eating which is a "whisperer [which] separateth familiar friends".

This is why we must be careful in regards to eating the heart of an animal on account of the soul which depends on it. And so upon Israel eating the Manna, the shed their [physical] filth and did not desire a single [animalistic] urge or love of physicality only for God himself.

אבל האספסוף אשר לא מבני ישראל המה, הגם שנזדככו באכילת המן שלא להתאוות לשום דבר אעפ"כ התאוו תאוה, פירוש שהתאוו שיהיה להם אהבה גשמיית, כי לא מבני ישראל המה, ואי אפשר להם להיות כל חיותם מן הדעת, ולכן בקשו אוכל למו בשר, וזהו חינום בלא מצות

*But the 'Rabble-rousers' who were not of Israel, but who also were refined upon eating the Manna and ought not have desired any physicality, **nonetheless they had such urges**. Meaning, that they desired to love of physicality [again], because they were not of Israel, and it was impossible for them to exist entirely with their life-force being Knowledge, and thus they asked to eat meat.*

גם בזה ניחא למשפחותיו על עסקי עריות. לכן הרע למשה מאד שהוא הדעת, וכל ששים רבוא נשמות היו דור דעה שהם ענפים שלא התקשרו כולם בנשמות ויכניסו הדעת שהם האותיות והחיות ברע ח"ו, וזהו ואל אראה ברעתי, וזהו שש מאות אלף רגלי העם, פי' שהם ששים רבוא שרשי ישראל התורה שהוא הדעת ואתה אמרת בשר אתן להם, ומה יהיה בסופה וזה הרגני נא הרוג וכו', כי הוא והן הכל א' ונחות דרגא קרוי מיתה והריגה, כמבואר בזוהר ע"כ יחננו דיעה והשכל אכי"ר

Tshuos Chen

היה בסכנה עצומה ויאלץ בשלום, וזה הרמו מעלה היתה לפני המנורה והבן. וזהו מגיד שצחו של אהרן שלא שינה, היינו שהגזיה את הנפש הנפולה למדרגה כמו שהיתה בראשונה קודם החטא והנפילה, וזהו שלא שינה ודו"ק.

עוד יבואר לפי פשוטו שלך גדול משלהם כי הם חינכו את המזבח ולא היה [אלא] רק לזמן קלוז, ואח"כ נפסק לאחר החורבן, ועל זה דאצה נפשינו ואין לנו כעת לא אשם וכו', ורק ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד, ג). אבל ענין הדלקת הנרות נשאר לזכרון עולם בזה שמדליקין בכל חנוכה שהוא מעין הדלקת הנרות עצמו, והקרבתו היא רק ע"י שילום פרים בשיח שפחותינו והבן.

והאספקוף אשר בקרבו התאוו תאווה (במדבר יא, ד). פירשו המפרשים שהיו נעדרי התאווה, והתאוו לזה שיהיה להם תאווה. הענין הוא בהיות שקראו להמן לחם הקלוקל (במדבר כא, ה), ואמרו ז"ל דמעילנא אית ליה ומפקנא לית ליה (פירש"י שם; ועיי' גיטין נו, ב; מהרש"א בחדא"ג מה ל, ב). ידוע זאת אשר בכל מאכל שוכן בקרבן חיות ונילוץ קדוש המחיהו ומקיימו,

והוא מזון הנפש כאמור כי על כל מוצא פי ה' יחיה וכו' (דברים ט, ג), ולדיק אוכל לשובע נפשו (משלי יג, כה). וזהו דוקא כשאוכל כמה שצריך לצריחת גופו לעבודת ה' ומשים רסן לנפשו לכל ייגה ממותרות למילוי תאוה, כי בזה כשאוכל למלאות תאוותו הצהמיית אדרבה המאכל צבואו אל קרבן מניק אותו להתעורר בקרבן תאוות גשמיית. וזה שייך דוקא בזהמאכלים הגשמיים הנמצאים עתה אחנו, הגם ששוכן בקרבן חיות ונילוץ קדושות, אבל נמצא צתוכם גם מחומר הגם. אבל המן היה כולו זך ורוחני אין שום חומריות בו, ומחמת זה אמרו מעילנא אית ליה וכו'. ומזה נמשך שלא היה יכול להתעורר בקרבן שום תאוה אחרי שבקשת התאוה נמשך רק ממותרות המאכל הגשמי והחומרי כאמור. לכן האספקוף אשר בקרבן התאוו תאוה כפירוש המפרשים הנ"ל שחשקו שיהיה בהם חשק התאוה, והתורה מודיע אותנו את זאת לקחת מוסר השכל מזה איך שיחויב לעומת זה מכל שכן להיות חושק וכוסף להאור התורה והמלצה. וזהו אומרו נכסוף נכספתי (לשון הפיוט ידיד נפש), היינו שהנני כוסף על זה שיהיה לצי נכסף לתפארת עוז ה', ודי למצין.

In the middle to late 18th century, during the controversy over the messianic claims of Jacob Frank (1726–1791), the Frankists denounced their opponents as descendants of the *'erev rav*; those who regarded the Frankist movement as apostasy labeled it as descendants of that very group.^[22] Here we see that the sobriquet *'erev rav* became a weapon or slur that some Jews used to delegitimize other Jews with different views, or to accuse them of being disloyal.²

² Pawel Maciejko, *The Mixed Multitude: Jacob Frank and the Frankist Movement, 1755-1816* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2011), Introduction, 4-6 [1-10].